

Maciej Olesiński
prawnik, wieloletni pracownik NFZ

Renta z tytułu niezdolności do pracy (część I)

Plik dokumentów i skomplikowane procedury. Tak widzą problem przyznawania rent ci, którzy się o nie ubiegają. Komu przysługuje świadczenie rentowe? Jakie dokumenty są potrzebne do ubiegania się o rentę?

Aby otrzymać rentę, trzeba być osobą niezdolną do pracy oraz posiadać wymagany staż ubezpieczeniowy: okres składkowy i nieskładkowy (patrz: ramka). Należy też pamiętać, że postępowanie o przyznanie zasiłku rentowego zawsze wszczynają na wniosek osoby bezpośrednio zainteresowanej. Oznacza to, że nikt poza tobą nie może złożyć odpowiedniego wniosku w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, właściwym ze względu na twoje miejsce zamieszkania.

Pośrednikiem między tobą a ZUS-em będzie pracodawca. To on ma obowiązek współdziałania w zakresie przygotowania i wypełniania wniosków rentowych, gromadzenia dokumentacji niezbędnej do przyznania danego świadczenia oraz wydawania ZUS-owi wszelkich zaświadczeń, na podstawie których ustala się zarówno prawo do świadczeń, jak i ich wysokość.

Niezdolność do pracy

Podstawowym warunkiem otrzymania renty jest niezdolność do pracy. Zgodnie z polskim prawem jesteśmy niezdolni do pracy wówczas, gdy całkowicie lub częściowo utraciliśmy zdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i – co ważne – nie rokujemy odzyskania tej zdolności po przyuczeniu do innego zawodu.

Rozróżniamy niezdolność do pracy całkowitą i częściową. Całkowicie niezdolna do pracy jest osoba, która nie jest w stanie wykonywać jakiegokolwiek pracy. Częściowo niezdolna do pracy jest natomiast taka osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność wykonywania pracy zgodnej ze swoimi kwalifikacjami.

Niezdolność do pracy jest orzekana na okres nie dłuższy niż 5 lat. Jednak jeśli według teraźniejszej wiedzy medycznej nie ma możliwości

odzyskania zdolności do pracy przed końcem tego okresu, możliwe jest orzeczenie niezdolności na okres dłuższy.

Ponadto, jeśli uprawnionemu do renty przez okres co najmniej ostatnich 5 lat poprzedzających dzień badania lekarskiego brakuje mniej niż 5 lat do osiągnięcia wieku emerytalnego, to w przypadku dalszego stwierdzenia niezdolności do pracy orzeka się ją do osiągnięcia tego wieku.

Orzekanie o niezdolności do pracy

O niezdolności do pracy rozstrzyga w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS-u, w wyznaczonym terminie, o którym zostajemy powiadomieni pisemnie. Dokonuje on oceny stopnia niezdolności do pracy, ustala datę jej powstania i przewidywany czas trwania. Orzecznik bierze pod uwagę stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwości jej przywrócenia w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej oraz celowość przekwalifikowania zawodowego. Znaczenie ma również rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Od orzeczenia lekarza orzecznika przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Nie rozpatruje się sprzeciwów wniesionych po tym terminie, chyba że jego przekroczenie nastąpiło z przyczyn niezależnych od pacjenta.

Zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja podejmują decyzję na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku oraz bezpośredniego badania stanu zdrowia. Decyzja może zostać również podjęta bez bezpośredniego badania, jeżeli dołączona dokumentacja jest wystarczająca.

Jeśli lekarz orzecznik uzna za stosowne, może przed wydaniem orzeczenia zwrócić się również o opinię lekarza konsultanta lub psychologa. Może też stwierdzić, że potrzebne będą badania dodatkowe bądź obserwacja szpitalna.

Gdy nie jest możliwe osobiste zgłoszenie się na badanie (potwierdzone zaświadczeniem lekarskim), można je przeprowadzić w miejscu pobytu danej osoby.

Specjaliści radzą, aby do lekarza orzecznika zabrać dokumentację medyczną. Trzeba pamiętać o konieczności udowodnienia, że zły stan zdrowia uniemożliwia wykonywanie pracy zawodowej.

Co to są okresy składkowe i nieskładkowe?

Okresami składkowymi są m.in. okresy:

- ubezpieczenia;
- opłacania składek na ubezpieczenia społeczne;
- czynnej służby w Wojsku Polskim;
- działalności kombatanckiej i okresy podlegania represjom wojennym;
- pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Do nieskładkowe uważa się m.in. okresy:

- otrzymywania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy wypłacanego na podstawie kodeksu pracy;
- pobierania zasiłków chorobowych lub opiekuńczych oraz świadczeń rehabilitacyjnych;
- nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki w wymiarze określonym programem studiów;
- pobierania zasiłku przedemerytalnego i świadczenia przedemerytalnego.